

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

AYŞE KULİN

“SEVDALINKA”
ADLI ROMANIN İNCELENMESİ

DANIŞMAN:DOÇ.DR.BÜLENT
YORULMAZ

SUNAN:HANİFE ARTUÇ

NO:980249

LEFKOŞA/2002

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

AYŞE KULİN

“SEVDALINKA”
ADLI ROMANIN İNCELENMESİ

DANIŞMAN:DOÇ.DR.BÜLENT
YORULMAZ

SUNAN:HANİFE ARTUÇ

NO:980249

LEFKOŞA/2002

İNDEKS

SAYFA 1-2 -3	Önsöz
SAYFA 4-5	Giriş
SAYFA 6	Ayşe Kulin Hakkında Bilgi
SAYFA 7-12	Özet (Sevdalinka)
SAYFA 13-17	Şahıs Kadrosu (Asli Şahıslar)
SAYFA 17-23	Şahıs Kadrosu (Tali Şahıslar)
SAYFA 24-25	Eleştiri
SAYFA 26-27	Sonuç-Teşekkür

ÖNSÖZ

Kitap Hakkında Genel Bilgi

KİTABIN ADI

Sevdalinka

KİTABIN
YAZARI

Ayşe KULİN

YAYINEVİ VE
ADRESİ

Remzi Kitabevi A.Ş.Selvili Mescit Sok. 3 Cağaloğlu
34440, İSTANBUL

BASIM
TARİHİ

Birinci Basım : Şubat,1999 ,Otuz Yedinci Basım :
Şubat,2000

Bu kitap, Osmanlı öncesinde dini nedenlerle Haçlı Orduları tarafından, Birinci ve İkinci dünya Savaşları sonrasında ve 1992 Savaşı'nda ise Sırp ve Hırvatlar tarafından sürekli soykırıma tabi tutulan ama asla yok edilemeyen Boşnak halkının acılarını,Türk halkına biraz olsun tanıtabilmek amacıyla yazılmıştır.

KİTABIN YAYIM
MAKSADI

Roman, savaş öncesinde Tito'nun kurduğu altı federe devletten oluşan Yugoslavya Federatif Cumhuriyeti'nde, aşırı milliyetçiliği azdırarak savaşı tırmandıran ve sonuçta Yugoslavya'yı alevler içinde bırakan günleri anlatıyor, savaşın ilk üç yılında yaşananları okura aktarıyor.

Kitapta yazılan olaylar belgesel nitelikli, tarihi ve siyasi kişilerin dışındaki karakterler kullanılmıştır

Sevdalinka, belgesel nitelikli bir romandır. Boşnakların tarihteki rolü, Bosna Savaşı ve öncesinde gelişen olaylar kronolojik bir sıra takip edilmeksizin roman kurgusu içinde anlatılmaktadır.

Roman kahramanı, Nimeta, bir inşaat mühendisi ile evli ve iki çocuk annesidir. Bosna Televizyonu'nda haber görevlisi olarak çalışmaktadır. Mesleği gereği, Bosna Savaşının başlamasına kadar ülke içinde meydana gelen olayları yerinde gözlemler. Bu görevlerden birinde Zagreb'de çalışan gazeteci Stefan ile tanışır. Kısa zamanda ilişkileri aşka dönüşür. Nimeta , ailesi ve Stefan arasında bir tercih yapma zorunluluğu karşısında kendi içinde psikolojik bir savaş vermektedir. Aynı günlerde ülke içerisinde de mevcut düzen yavaş yavaş bozulmakta , Yugoslavya Federasyonu muhtemel bir iç savaşa doğru ilerlemektedir. Daha net bir ifade ile , Sırbistan , "Büyük Sırbistan" arzusuyla federasyonu sonu meçhul lakin muhakkak kan ve acı dolu bir savaşa ; faturasını Boşnaklar'ın çok ağır ödeyeceği kanlı bir savaşa sürüklemektedir.

"Yurtta Sulh Cihanda Sulh" düsturunun insanlığın mutluluğu açısından ne kadar vazgeçilmez bir anlam taşıdığını çarpıcı bir biçimde okuyucuya gösteren bir kitaptır.

Bu kitap, Osmanlı öncesinde dini nedenlerle Haçlı Orduları tarafından, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sonrasında ve 1992 Savaşı'nda ise Sırlar ve Hırvatlar tarafından sürekli soykırıma tabi tutulan ama asla yok edilemeyen Boşnak halkının acılarını, Türk halkına biraz olsun tanıtabilmek amacıyla yazılmış bir romandır.

Roman, savaş önesi Tito'nun kurduğu altı federe devletten oluşan Yugoslavya Federatif Cumhuriyeti'nde, aşırı milliyetçiliği azdırarak savaşı tırmandıran sonuçta Yugoslavya'yı alevler içinde bırakan günleri anlatıyor. Kitap Ayşe Kulin tarafından Bořnakça'ya çevrilmiştir. Bu kitapta savaş'ın üç yılı anlatılmaktadır. Kitapta yer alan olayları belgesel nitelikli, siyasi ve hatta tarihi bir tarzda anlatmıştır. Savaşın ortasında bile insanların nasıl sevgilerine sahip çıktıklarını yorulmadan bu durumlarda bile birbirlerini nasıl sevebileceklerini entrikalar ve çelişkili ilişkiler yumağı ile anlatılmaktadır.

HANİFE ARTUÇ

LEFKOŞA/2002

GİRİŞ

"Hayat bir kanondur." derdim hep, ortak şarkımızı söylerken bazen bizim hayatın gerisinde kaldığımız, bazen de hayatın bize yetişemediği bir kanon. Umut dolu olmak güzel elbette, ama bu bizim etrafımızda olup bitene kulaklarımızı tıkamamız anlamına gelmiyor.

Bestseller olan kitapları okumaya pek hevesli olmamışımdır hiç bir zaman, bunun nedeni de büyük övgüler duyarak aldığım bu kitapların beni pek de cezbetmemesi ve tatmin etmemesidir, tabiri caizse bu kitaplar -bana öyle gelir ki- beni pek "artırmazlar". İşte bu yüzden Sevdalinka'yı da okumamakta direndim epeyce bir süre,onu salt aşk hikayesi sanmıştım, bir iki ayrıntıyla süslenmiş olması bu gerçeği değiştirmiyordu benim için... Ta ki kitap konusundaki zevkine güvendiğim bir arkadaşım bana bu kitabı önererek, bu kitabı okuyarak Bosna dramını daha iyi anlayıp, öğreneceğimi söyleyene dek... İşte o zaman dayanamadım ve hemen edindim bu kitaptan bir tane ve o kadar çok beğendim ki burada yazmadan edemedim.

Sevdalinka'yı okurken hakkında çok da fazla birşey bilmediğimiz, Hitler zamanındaki Yahudi soykırımından sonra tüm dünyanın engel olacağı sanılan Bosna soykırımı hakkında bilgi sahibi olacak; bir yandan da verdiği yaşam mücadelesi yetmiyormuş gibi, bitmek tükenmek bilmeyen iç mücadelesi ve çelişkileriyle boğuşan kahramanın mücadelesini okuyacak, belki üzülecek, ama Bosna'yı ve Bosnalılar'ı daha iyi anlayacağınızı umuyorum.

Postane binasının yanı sıra, Milli Tiyatro, Hukuk Fakültesi ve civardaki binalar da yanıyor, yeni patlamalarla bu ateş dansına eşlik ediyorlardı. Rüzgarda uçuşan kızıl saçlar gibi savrulan alevleriyle har har yanıyorlardı. Yandıkça, kırmızı bir fona çizilmiş, simsiyah iskeletlere dönüşüyorlardı. Nimeta, taş kesilmiş, geçmişini seyrediyordu alazların ötesinde.

Çocukluğu, gençliği, anıları, sevinçleri, kederleri inceliyor uzayarak, bükülerek alevlerin arasında göğe yükseliyor, Saraybosna külleriyle birlikte saga sola savruluyordu. Bosnalı bir gazeteci olan Nimeta, dünya tarihinin en acımasız soykırımlarından birinin yaşandığı Bosna savaşının ortasında kendisi ve ailesi için yaşam mücadelesi verirken, içinde kıyasıya süren bambaşka bir savaşla da baş etmek zorundaydı...

AYŞE KULİN

Ayşe Kulin, Arnavutköy Amerikan Kız Kolejini bitirdi. Çeşitli gazete ve dergilerde editörlük ve muhabirlik yaptı. TV, reklam ve sinema filmlerinde sahne yapımcısı, sahne yönetmeni ve senarist olarak çalıştı. Milliyet yayınlarının "20.Yüzyıl Dosyası" dizisi için üç kitabı Türkçeleştirdi. Kulin'in edebiyat dünyasına katılması 1984 yılında yayınlanan "Güneşe Dön Yüzünü" adlı hikaye kitabıyladır. İkinci kitabı yine hikayelerinden oluşan "Foto Sabah Resimleri"ydi. Ardından hepsi de çok baskı yapan ve okuyucuların büyük ilgisini toplayan romanları geldi; Münir Nurettin'in yaşam öyküsünü anlatan "Bir Tatlı Huzur"(1996), "Adı:Aylin"(1997), "Sevdalinka"(1999) ve "Füreyya"(1999). "Köprü" onun son romanıdır...

ÖZET

SEVDALINKA

Nimeta mutfakta bulaşıkları yıkarken radyodan yükselen müziğin ezgilerine ayak uyduruyordu bir yandan da. Uzun zamandır içinde bulunduğu ikilem onu dalgın ve huzursuz bir ruh hali içine sokmuştu. Bunu ailesive arkadaşları farkediyorlardı. O kimseye birşey anlatmazdı, kendini suçlu hissediyordu çünkü; kocasını aldatıyordu bu arada sevgilisini de seviyordu. Sevgilisi ondan bie seçim yapmasını istiyordu. Stefan "artık kocana herşeyi anlatmalısın ben buna katlanamıyorum" diyordu. Kısa bir süre içinde Nimeta seçimini yaptı ve Stefan'I terketti. Bu onun için yıkım olmuştu. Ama kocasını bırakamadı. Ona ne diyebilirdi ki? Ben başkasını seviyorum diyemezdi tabii ki.Stefan'a bir daha görüşmeyelim dedi ve uzun bir süre görüşmediler.Nimeta düzeni bozmaktan korkuyordu. Her ne kadar inatçı ve dik kafalı olsa da bunu yapamadı.Tıpkı ailesi ile İstanbul'a geldikleri yaz komşunun oğluna aşık olduğu gibi başında kavak yelleri eserken bile annesi onaylamayınca karşı çıkamamıştı. Bu yüzden geri dönmüşlerdi Saraybosna'ya. Annesi ve Boşnak'lar için İstanbul ayrılık demekti. Yüzyıllardır göçmen hayatı yaşıyordu Boşnaklar bu da ayrılık demekti onlar için. Kızından da ayrılmak istememişti. Ve yine düzen bozmamaki için birşey yapmamıştı.

Nimeta kocası ile üniversite yıllarında tanışmışlar, mezun olunca evlenmişlerdi. Sık seyahat yapmak zorundaydı kocası ve

yalnızdı.Stefan'dan da ayrılınca bunalıma girdi. Alkol kullanmaya başladı. Aşırı alkol tüketince kocası onu tedavi olması ve bir daha içki

içmemesi için hastahane'ye yatırdı. Tedavisi bitene kadar orada kaldı. O hastanede iken kızı ve oğluna annesi bakıyordu ve onun evine yerleşmişti. Bunlar olurken Sıbistan komunisti Miloseviç ülkeyi bir savaşa sokmayı planlıyordu. Bundan habersiz olan Cumhurbaşkanı Stemboliçonu herşeyi düzeltmek içinacil Kosova'ya yolladı. Bu savaş planı Kuran Miloseviç için durumu çevirmektir ve bunu başardı.

Bunu kısa zamanda olmayacağını düşünüyordu. Ama herşeyin daha hızlı olmasını kader sağlayacaktı. Medyada ve halkın çoğunluğu arasında yordakçıları vardı Miloseviç'in bu da gerginliği hat safhaya çıkarmıştı. 1974'te Tito sayesinde bazı haklara sahip olan Arnavutlar Tito'nun ölümünden sonra Sırpların taşkınlıklarına maruz kalmışlardı. Kosova'nın %10'unu oluşturan Sırlara göre Kosova onların olmalıydı. Taşkınlıkları da bu yüzdendi. Savaşın başlaması 1 Eylül 1987 günü haber ajanslarına gelen fakslarda Orta Sırbistan'daki bir kışlada Arnavut asıllı bir erin dört Sıp asıllı genci vurup öldürdüğü ve sonra intihar ettiğı haberi olayların başlangıç noktasıydı. Bu olaylar sırasında Nimeta birkez telefonda konuşmuştu Stefan ile tıpkı bir meslektaş gibi. Onunla konuşmak onu incitmişti ama doğru olan bu idi.

1990 yılının ilk aylarında Yugoslavya'da medyada çalışan herkesi hayrete düşürecek bir olay meydana gelmişti. Hırvatlar'la Sırp'lar arasında yüzyıllardır süren ve II.Dünya Savaşı'nda had safhaya ulaşan düşmanlık, Tito zamanında hasır altı edilmeyeçalışılıyordu.İkinci Dünya

Savaşı'nda Hırvatlar Alman üniforması giyerek bir kıyım gerçekleştirmişler ve bu bütün dünya'da büyük yankı uyandırmıştı.

Daha sonra Tito ölmüştü ve Hırvatlar'da Yuıgoslavya'dan ayrıldılar. Avrupa kıyısında yaşayan Katolik ve kardeş devletler ile kucaklaşmasının zamanının geldiğine inanıyorlardı.

Bu sırada Burhan iş dolayısı ile Knin'e sık sık gidip geldiği ve Belediye'ye ait bir takım yol ihalelerinde çalıştığı için, Knin'e giderek artan tansiyonun farkına varmıştı. Nimeta'nın evinde üç değişik hokum dürüyordu. Çalışan kadın fikrinden nefret eden annesinin düşünceleri, evinde çalışan kadınlara saygı duyan ama kendi karısını o evde istemeyen Burhan ve ne istediğini bilmeyen Nimeta.

25 Ocak'ta Nimeta Burhan'ın ofisinden ayrıldı. Çok telaşlıydı , bunun sebebi ise Miloseviç'in verdiği demeç ile ilgiliydi ve Hırvat polisinin silahsızlandırılma operasyonunun oylanması idi. Bekgrat kaynıyordu. Öğrenciler Hükümet'in basını ve televizyonu kontrol altında tutmasına, ırkçı ve faşist eğilimlerine karşı gösteri düzenlemişlerdi. Bu olaydan dört yıl önce Kosova'da yaşayan Sırlar kimsenin onlara dokunamayacağını söylüyordu ama şimdi kendihalkının üzerine tankları sürüyordu.

Nimeta kendine gelen faksları okuyordu ve ortalığın gerçekten karışacağını biliyordu ve aklındaki düşünce ise acaba olaylar böyle devam ederse Stefan askere alınırıymıydı. Onun için savaşa katılmak Stefan'ın ölümü veya yaralanması demektir. Uzun zamandır ondan

haber alamıyordu. Haytında bir kadının olduğunu düşünüyordu ya da evlenmişti. Nimeta bu düşünceler içerisinde boğuşuyordu acaba evlense haber vermezmiydi? Neden versin ki kendisini yüzüstü bırakan birine neden böyle bir haber versin ki?

Nimeta, her geçen gün gelişen siyasi olayların kendisine kıyasla oldukça dışında yaşayan kocasının ne kadar ileri görüşlü olabileceğini fark ettiğinde, elinde olmadan tuhaf bir kıskançlık duymuştu. Burhan meslek olarak mühendisliği değil de politikayı veya medyayı seçmiş olsaydı, kuşkusuz kendisi de dahik, tanıdığı çok kişiden daha başarılı olurdu diye düşünüyordu. Burhan, balkon ve penceleri kum torbalarıyla kapatılmış, yolları dikenli tel örgülerle kesilmiş, köprüleri mayınlanmış, otoyolları sadece tek bir şeridin dışında trafiğe kapatılmış, telefon hatları kontrol altına alınmış bir ülkede mahsur kalmıştı. Karısının ona ulaşabilmek için tüm kapıları zorladığından, Hırvatistan'a gönderilmek için çaba harcadığından haberi bile yoktu.

Boris ile yollayabildiği son haberde, ters istikamette olmasına rağmen, Zagreb'e ulaşmaya çalıştığını bildirmişti. O sıralarda bir kentten diğerine gitmek bir ülkeden başka bir ülkeye gitmekten daha zordu.

Nimeta ve Stefan tekrar buluştular bu dönemde ve beraber oldular. Güneşin ilk ışıkları ile Nimeta uyandığında yanında yatan adama baktı ve yine duygularına yenik düştüğünü gördü. Kendisine göre bu yaşadığı iki güzel gün ona bir ömür yetecekti. Savaşın her yere sıçraması ile, Burhan ve Nimeta, Zagreb'de mahsur kalmışlardı. Nimeta, sağ salim Hırvatistan'ı terk edebilmesi için kocasına da bir

gazeteci belgesi almaya uğraşıyordu. Ayrıca hergün yayınlanan ölü listesinde Stefan'ın ismini arıyordu.

Zagreb'deki son akşamlarında, kaldıkları otelin barında içkilerini içerlerken içeri giren bir adamı gösterdi Burhan karısına. İçeri girenin onun arkadaşlarından biri olup olmadığını sordu, içeri giren Stefan'dı. Burhan onu masaya davet etti. Nimeta o kadar çok şaşırmıştı ki yerinden bile kalkamadı. Stefan gitmek için ayağa kalktığında Nimeta kendinde ayağa kalkacak gücü buldu ve Stefan'ın yanağına bir öpücük kondurarak onu yolcu ettiler. Sonra birer içki daha ısmarladılar ve sessiz kalmayı yeğledi Nimeta.

Aradan uzun bir zaman geçmişti ve Nimeta Burhan'ı bulamıyordu. Onu aramaya çıktı. Onun nereye gidebileceği konusunda hiçbir fikri yoktu çünkü Burhan'ın fazla dostu yoktu. Burhan'ı hastanelerde ve Saraybosna'dan gelen haberlerde bekledi ama Burhan ne yaralı ne de ölüydü gelen haberlere göre. Nimeta günlerce Burhan işine gitmişti belki umudu ile Burhan'ın çalıştığı yere gitti. Uzun süren aramalar sonunda şans eseri resmin görüp tanıyan biri onun Stup'a gittiğini söyledi. Nimeta sonunda kocasının yanına gidebilmişti yanında oğlu Fiko ile birlikte. Burhan onları görünce yerinden kalktı ve Nimeta'ya doğru döndü. Nimeta o an çok üzgün ve ezik bir havaya büründü. Nimeta koşu kocasına sarıldı o yorgun bedenini sardığında ne kadar acı çektiğini anlamıştı. Biraz yürüyüp konuşmaya başladılar ve Nimeta ilk defa kocasının nasıl böyle siyasi olaylara karıştığını çok merak ediyordu.

Bu arada Stefan, Hırvatistan'dan çıkmak zorunda olan Boşnak mültecilerle ilgili bir araştırma yaptığında bağlı olduğu ajans bu fikre pek sıcak bakmamıştı. Yurtlarından edilen o kadar Boşnak sınırlara yığılmıştı ve bu duruma tüm Avrupa devlerleri kayıtsız kalıyordu. Bu konu uluslararası platforma taşınmalıydı ve bu yüzden projesini birkez daha gündeme getirdi. Bu olaylardan sonra değişen pek birşey olmadı. İlerleyen zamanlarda Stefan'ın yaşadığı aşk serüvenleri, bu serüven arasında kardeşinin onu bir kadınla berbar olurken görmesi yüzünden dövmesi olayların devamı idi. Daha sonra Stefan Marina ile evlendi ve ilk gecelerinde Marina onun başka birini sevdiğini bildiğini söyledi. Önce Stefan bunu yalanladı ama Marina herşeyi bildiği için kabullenmek zorunda kaldı.

Son olarak Bosna'dan Fiko ve babası gidiyordu. Elveda Bosna elveda vatanımsözleri onların son sözü olmuştu

ASLİ ŞAHISLAR

NİMETA

Dıştan neşeli görünse de iç sıkıntısından boğulacak gibiydi. Dalgındı. Bir oğlu ve bir kızı vardı ve isimleri Hanna ve Fiko idi. Nimeta Burhan Bey ile evlidir. Ama bunun yanında Stefan isimli biri ile de ilişkisi vardır. Stefan ve Nimeta ayrı şehirlerde yaşamaktaydılar. Nimate 20 yaşında iken kocası Burhan Bey ile evkenmiştir. Kocasını ilk zamanlarda çok seviyordu ve ona aşıkta ama daha sonraları Stefan ile tanışınca hayatı alt üst olmuştur. Kocasını bir mühendisti, Nimeta araba kullanmayı çok severdi. Nimeta kocasına ve çocuklarına sadık olmayan bir kadındı. Ve bu yüzden Nimeta, Stefan'a aşık olduğu sürece çocuklarıyla ilgilenmedi. Her zaman bahane uydururdu. (İşi olduğunu söylerdi). Dalgınım, işim var, acelem var derdi. Mutsuz olduğunu kızına söylemezdi. Nimetabazen kızını okula bırakırdı. Nimeta, işi televizyon haberinin hazırlanmasında yardımcı oluyor. Nimeta, oğlunun büyüyünce babnası gibi mühendis olacağını, kızı da üniversite bitirir bitirmez, aşık olduğu genç ile evlenip hemen çocuklar doğuracak, aşkı birkaç yıl sonra tükeneceğinden bir ömür boyu sıkılıp duracaktı. Evini terkeder, çocukları onu suçlarsa kendini balkondan aşağıya attığında müthiş şeyler olurdu (ölüm şekli). Ölümü düşünüyor.

Nimeta Stefan'a gittiğinde içini huzur kaplardı, Çocukları ihanetine ne tepki vereceğini düşünüyordu. Araba kullanır. Dertlerini arabada düşünecek kadar dalgındır. Suçluluk hissini verdiği eziklikten ruh hali bozulmuştu. Nimeta'nın dışında herkes haklıydı. Nimeta eşine, ailesine, çocuklarına ihanet bir haindi. Hain olduğunu Mirsa'da

biliyordu.Bir de annesi seziyordu.Fakat o üzerine dikilen bakışlarda bir suçlama görüyordu.İvan'a bile baş kaldırmıyor her dediğini yapıyordu.Aşık olmadan önce hırçındı. Nimeta,aşık olduktan sonra sessiz,isteksiz,yaşam sevincini yitirmiş gibi duran bir kadındı.Önceden fikirlerini sonuna kadar savunan,esintili,renkli,gürültücüydü. Kocas ile ayrı dünyaların insanlarıydı.İşleri farklıydı. Medya çalışanlarının renkli,hareketli,bir saati diğer saatine uymayan çalkantılı yaşamları vardı.

Nimeta'nın çalıştığı haber ajansı çok katlıdır. Asansör vardır. Çalıştığı mekanda kendine ait masası vardır. Sandalyesini çeker,ceketini çıkarıp sandalyesinin arkasına asar,bütün bunları bilinçsiz yapardı. Nimeta'nın kafasında kendine özgü dünyası vardır. Nimeta'nın özel yaşamını altüst edecek olayların tohumu 20 Ağustos 1983'te Aleksandır Rankoviç'in cenazesinde atılmıştı. Nimeta Bosna Televizyonu'nun görevlisi olarak Aleksandır rankoviç'in cenazesini izlemeye Belgrad'a yollanmıştı. Nimeta mavi gözlüdür. Nimeta,Stefan ile tanıştığında daha henüz küçücük bir kızdı. Onun bebeğiydi. Fikoya deli gibi düşküncü kocasına ihanet etmek aklının ucundan bile geçmemişti. Stefan'la karşılaştığı güne kadar.Ogün Stefan'la yatmıştı.

O gece bir odada değil de bir sahilde uykuya dalıyordu. Başına gökten durmaksızın yıldız yağıyordu. Bir başka gezegende yaşıyordu. Yüreği vücudunun her bir diliminde ayrı atıyordu.Nimeta ertesi sabah Stefan'ın yatağında uyandığında utançtan,pişmanlıktan,mutluluktan ağlar.Stefan'a bu hatayı ruhuna giren iblisin şahitlik ettiğini söyler. O gün Nimeta'ya göre bir hatadır. Muhabir Belgrad dönüşünde

Saraybosna'ya gazete ve haber programı için haber hazırlar.Nimeta'nınevi Saraybosna'dadır.Nimeta pişman olduğu için evine geldiğinde çocuklarına ve kocasına yemek pişirmiş,evi büyük bir titizlikle temizlemişti.Buna Milaca (temizlikçi) bile şaşırdı.Stefan'a bağlı bir değişikliktir.Nimeta,Burhan yeni işler için yeni yerlere giderken hiç şikayet etmemişti.Televizyonda ek görevler üstlenmişti.Stefan'a olan sevdanın üstesinden geleceğini zannediordu.

Temizlikçi geldiği için Nimeta evde pek fazla iş yapmamaktadır.Zaten buna çalıştığı için pek vakti yoktur.Stefan'la birlikte olduğundan beri dalgındır.İşyerindeki arkadaşları bunun farkındaydı.Sonya nesi olduğunu sorardı.Nimeta'nın Zagreb'de dostları vardır.Bilgi almak için onlarla haberleşir. Stefan'la sadece iş hakkında konuşurlar.StefanNimeta'yözlediğini,dudaklarından,ensesinden,boynundan öptüğünü söylemez. Nimeta telefonu kapattığında üç yıl sonra şaşkın,endişeli,biraz da mahsundur.

Nimeta,Burhan'ın kendisine sarıldığında kocasını kolları arasında kıpırdamadan durup uyumasını beklerdi.Kendisiyle sevişmek istemesinden korkardı.Kocasıyla sevişmek ona kabus gibi geliyordu.

Nimeta kendi içersinda huzuru yakalayamamış kişiliğiyle ilgili sorunları olan kararsız bir yapıya sahiptir.

STEFAN:

Nimeta'nın sevgilisidir. Esmer tenli bir adamdır. Dürüst bir kişiliğe sahiptir. Stefan'ın kapkara gözleri vardı. Gazetecilik yapan Stefan Zagreb'ten gelmişti. Nimeta ile tanışmış ve bir yasak ilişki doğmuştu aralarında. Ali Paşino Polye'de Nimeta'nın evine yakın bir yerde daire kiralamıştı. Sevdiği kadının bir başkasıyla evli olması onu rahatsız ediyordu, sonuçta bir erkekti ve kıskanıyordu. Bu yüzden kocasından ayrılması için ona baskı yapıyordu. Kocasından ayrılması için bahane uydurmasını istemiyor ona gerçeği söylemesini istiyordu. Çocukları çok seven bir yapısı vardı Stefan'ın. Stefan bir müslümandı. Stefan casusluk yapıyordu ve o kişi casusluk yaparak geçirmişti. Yeni ismi ise Jovan Ploviç'ti. Sırlara karşı casusluk yapıyordu ve birçok kez yakalanma tehlikesi atlatmıştı. Stefan Sırların yaptığı zulmü görüntüleyip tüm dünya'ya bunu yaymakla görevli mihissediordu kendini. Karıncayı bile incitmekten korkan bir yapısı vardı Stefan'ın.

BURHAN:

Nimeta'nın kocası, Gözlük takardı. Burhan yakışıklı bir adam idi. Çok eski bir Boşnak aileden geliyordu. Nimeta ile tanışmalarından iki yıl sonra mühendis olacaktı. Burhan diplomasını alır almaz Nimeta ile evlenmiştir. Burhan işi gereği şehir dışına çıkıyor sürekli olarak. Burhan her akşam işten eve yorgun ve toz toprak içinde geliyordu. Karısına ve çocuklarına sarılmadan banyo yapardı. Burhan dağ başında şantiyede

çalışıyordu. Yorgunluğunu sıcak su dolu küvetin içinde uzanarak çıkarıyordu. Mühendisti ve Nimeta'ya mühendislik projelerini anlatırdı.

Fakat bunlar Nimeta'yı pek ilgilendirmezdi. Burhan sürekli konuşur Nimeta dinlerdi. Burhan planlı, programlı, rakamlı bir iş dünyası vardı. Medya çalışanlarının o renkli, hareketli bir saati diğerine uymayan çalkantılı yaşamları Burhan'ın dünyasına uymazdı ve çok yabancı kalırdı.

Burhan arzulu biriydi ve Nimataya karşı bu arzusu hiç ama hiç değişmedi. Burhan eve döndüğünde birtek şey isterdi. Nimeta'nın onbeş yıl içinde kalınlaşmış, duru beyaz bedenine sımsıkı sarılarak, başını dolgun göğüslerinin arasına gömerek, onu doyasıya sevmek, onun kokusunu duyarak sabaha kadar uyumak. Bu hiç değişmeyen bir arzusu idi.

TALİ ŞAHISLAR

Raziyanım(Nimeta'nın annesi):

Nimeta'nın annesidir. Nimeta'nın hain olduğu annesi seziyordu. Nimeta'yı İstanbul'lu bir genç istediğinde buna razı olmamıştı. Evleneceği oğlan Türktü. Çocukların yanından ayrılmasını istemezdi. Bencildi. Raziyanım İstanbul'u sevmesinin nedenleri vardı. İstanbul.2u sevmiyordu. Raziyanım oğlunu terk ederek İstanbul'a göçen babaannesinin öyküsünü dinleyerek büyüdü. (Ne kadarda olsa geçmiş geleceği etki eder) Buyüzden kızından ayrılmak istemez. İstanbul'da oğlunu ana kucağından ana sıcaklığından mahrum bırakan bir kadının nefretini duydu. Raziyanım için İstanbul, çocukların analarından ayrı düşmesidir. Raziyanım'ın babaannesinin ismi Faika'dı. Raziyanım için

İstanbul kızlarını sevmeyen baba demektir. Baba, annesi Faika'nın oğlu sevgisiz yetiştirdi MEMO kızlarını hiç sevmeydi. Annesinden ve bütün kadınlardan nefret ederdi. MEMO'nun ikiz kızlarından biridir. İkiziyle birlikte büyürler. Yıllar sonra büyüdüklerinde Raziyanım'ın ikizi Raziye İstanbul'a gelin gitti. Raziya, İstanbul'a varabildiğinde, çok geç kalmıştı. İkiz kardeşi öldü. SarayBosna'dan bir avuç toprakla diz çökmüştü.

Kardeşinin taşa yazılı adını parmaklarıyla okşamıştı. Toprağını sulamış, çok ağlamıştı. Raziyanım için İstanbul dağılan aileler, kardeş acısı demektir. Kısaca gelin giden kardeşini sonkez görmeden ölür. Raziye, Saraybosna'dan Belgrad'a getirilmiş. Armağanları almak için Belgrad'ta gider. Raziye Dayısının durgun olduğunu fark eder. Dayısı iyi mevkide olduğu için, onun bir orunu olmadığını düşünür. Raziyanım, Dayısı'nın önül kırıklığını İstanbul Bozgunu'nun dışında, yalnızca tek birkere sezinler gibi olmuştur. Raziyanım, Damadın babası yaşamaktadır. Dayısı'nın Fito'yu sevdiğin bilirdi. Bir yemekte. Dayısı'nın hayal kırıklığını anlayınca şaşırıp kalır.

*Raziyanım'ın gözünde sevdiklerini üzen, kıran şehirdi İstanbul bu yüzden kızın İstanbul'a gelin etmek istemez. Raziyanım kararlıydı. Evini dağıtmayacaktı. Ailesini birlik ve beraberlik içinde tutacaktı. Raziyanım, Burhan'ı da istemez. Fakat Bahane bulamaz.

Raziyanım, Kızı Klinilge yatınca kızının evinde kalmış. Torunlarına ve Burhan'a bakmıştır. Kızı Klinikten çıkıncada kalmaya devam etti. Kızının sürekli işlerine karışıyordu.

Nisan 1987, kendi evinden çıkıp Nimeta'nın evine yerleşti. Mimeta klinitten çıktıktan sonra da evine gitmedi. İçkisine ve zararlı arkadaşlarına göz kulak olmak için bir süre daha yanlarında kalmak istemişti.

Raziyanım: Kızının kendine kapalı olan iç dünyasına Mirsada'nın başına gelen kötülüklerde hep, başına buyruk Mirsada'nın girebilmesine hayatı boyunca içerlemişti. Nimeta'nın başına gelen kötülüklerde hep, başına buyruk Mirada'nın parmağı olduğunu düşünüyordu.

Mirsada'nın gözünde: Raziyanım kızının yeteneklerini sınırlamış, ufkunu daraltmış, baskıcı, sıkıcı bir anneydi. Raziyanım, Mirsada'nın kendisi hakkında düşüncelerini bilmektedir.

Raziyanım'a göre Mirsada başına buyruktur. Raziyanım, kızına içki ve sigaranın kırk yaşına geldiğinde onu kocakarıya çevireceğini durmadan söylerdi.

Nimeta çoktan iyileştiği halde çocuklarla hala Raziyanım ilgileniyordu. Raziyanım'ın da ağızları sarıydı. Gürdü. Raziyanım önceden başörtü örtmezdi

HANA:

Nimetanın kızıdır. Kocaman mavi gözleri vardır. Annesinin dalgın olduğunu biliyordu 4 yaşını geçkindi. Ama annesine neden niçin gibi

sorular orardı. Annesi de neden ve niçin devrinin biraz daha küçükken olduğu söyledi. Annesi klinikteyken ana Raziyanım baktı.

Hana piyano dersi alıyordu. Yıl sonunda konser verecek beş kişinin arasında oda seçilmişti. Başarılıydı. Öğretmenin gönderdiği mektubunu okumayan kızının ödevini yapmakla suçladı. Fakat öyle birşey yoktu.

Hana'nını saçları arıydı ve gürdü. Hana'nın saçları anneannesine çekmişti. Hana'nın arkadaşının annesi baş örtüsü ürttüğünü eskiden herkesin başörtü örtüp örtmediğini annesine sordu. Annesi isteyenin örtüğünü söyledi. Hana'nın arkadaşı Annesi lovenyada iken arkadaşı saliha'ya gitmek istemişti anneannei izin vermedi.

Hane, Saliha'nın ninesinin çok güzel kabak böreği yaptığı için onlara gitmek ister. Kıbrısta'da ??? böreği yapılır.

Boza da hiç kimsenin ilgisini çekmiyordu. Hana en iyi Boza'la anlaşıyordu. Çünkü Boza da hiç kimsenin ilgisini çekmiyordu. Hana Haberlerde annesini seyretmeyi seviyordu. Sadece ailede Hana haberleri heyecanla beklemiyordu.

Hana Hummacık tatlısını çok seviyordu. Ağabeyinin boyunun uzamasıyla eğlenirdi. Tam tersine aklının uzaması gerektiğini söylerdi. "Sırık!" derdi. Bitip tükenmek bilmeyen Hırvatistan laflarından içi sıkılıyordu. Çocuklar daha savaş başlamadan savaşın laflarından sıkılmaya başlamıştı. Hiç neşesi kalmamıştı.

Akşam yemeklerinin Ne zamandır şakalaşmıyorlardı. Büyükler, yeni öğrendiği şarkıları dinlemiyorlardı. Nana ne olduğunu anlamak için ağabeyini ıktırır. Fiko, ne olduğunu terbiyeiz dille söyledi. Babasının kızması hoşuna gittiği için. Fiko'nun dediklerini tekrarlıyordu. Annesi de Hana'yı azarlayarak odasına gönderdi.

Hana; Piyano çalıyordu. Türkiye'ye gideceğine hala da çok sevindi Sırp katliamları başlayınca 6 Nisan'da okullar kapandı. Kendi mahallerinde kilerlerde on ve on bir kaç çocukla birlikte gönüllü öğretmenlerden ders alıyordu. Hana'da anlamıştı Fiko ile annesinin arasındaki gerginliği. Hana, okulda Zlata adında bir küçük kızla arkadaş olmuştu. Zlata Hana'dan büyüktü çok akıllı bir kızdı. Hana da kendi yaşadıklarını söyleyerek günlü Zlata'nın günlüğüne katkıda bulunuyordu. Hana okul sonrasında her gün uğramak istiyordu.

Hana yerinde duramayan çocuktur. Babasını bulduklarında kutlamak için anneannesinin evinde de her zaman ki gibi yerinde duramıyordu. Hana annesine doğum günü kutlayıp kutlamayacaklarını soruyordu. Nimeta Raif'i uğurlarken Hana, kamsuları Azra'da kalmıştı. Fakat Hana uyutamamıştı. Zlata'dan öğrendi.

FİKO:

Fiko 11 yaşındadır. Aklıda boyu gibi hızlı gelişmiştir. Fiko uyanık, akıllı cin gibi bir çocuktur. (Bakışları çok etkiliydi.) İyice uzamıştı. Ailesiyle birlikte haberleri seyrediyor. Gelişmelerden heyecanlanıyordu. (Güngeçtikçe boyu uzuyordu.) Gelişmeleri öğrenmek istiyordu.

Buyüzden, babasında yeniden olayları anlatmasını isterdi (gelişmeler aile içinde akşam yemeğinde konuşuluyordu. Fiko özel izahat isterdi. Ne olduğunu anlamak isteyen kardeşine terbiyesiz bir dille söyleyince babasından azar işitti. Azarı işiten Fiko kıpkırmızı oldu.

1991 Temmuz-Aralık Fiko, futbol takımına girmişti okulda başarılı bir öğrenciydi. Ders Notları çok iyidi. Türk Annesinin görev için Ankara'ya gidecekti. Ailesini de götürecekti Fiko çok sevindi.

Türkiye'ye gideceğine Anneannesinin sırları kötülemesine karşı çıktı. Çünkü en yakın arkadaşları sırttı. Enyakın arkadaşları Janis, Miloş, Konad'dı.

Fiko anne ve babasının kendisini çocuk yerine koymasından sikayetçiydi. Ne olduğunu öğrenmeyi ??? ailesi karşı çıktı. Dayısı olanları anlatıyordu. Katliamlar başlayınca Fiko kendi yaş grubunun bulunduğu kilerlerde ders görüyordu. Babasının annesine acı ve korkuyla bakıyordu. Fiko, babasının ona neden vurduğunu öğrenmek için sorular soruyordu. Sonunda annesi ikna etti. Fiko önceden anne ve babasının kavga ederken görmüştü. Fiko 1992'de 16 yaşında, uzun boylu, yapılı, yakışıklı bir çocuk olmuştu. Fiko, Burhan'ın gençliğine benziyordu. Fiko annesini babasının gelmediği için annesini suçluyordu. Fiko, annesiyle konuşmuyordu.

Fiko, annesinin Yahudi mezarlığından dönüşte öyle görünce babasını aradığını öğrenince küs olduğunu unutup annesine sarıldı, ağlıyordu. Babası kaybolduğundan beyri annesine yaptıkları için

pişmanlık duyuyordu. Nedenini bilmeden annesine dargındı, babasının kaybolduğundan annesinin bir katkısı olduğunu hisetmişti.

Fiko, Annesine küs olduğu zaman içinde, çok özlemişti; Ona sarılmayı, kanepede başını annesinin dizine kayup yatmayı, ona şımarmayı özlemişti Fiko da annesiyle gitmeyi istedi Beraber ???.

Annesinin kendisini serinletme serinletiyordu.

Annesinin kendisini çocuk yerine koymasına içerliyordu. Babasının bu yollardan kaçkire inip çıktığını sormasına içerlemişti. Ama söylememişti Fiko'ya göre, kadınlar sadece sikayet etmeyi bilirlerdi. Annesi... Hana, Anneannesi... hepsi aynıydı. Annesi odaya bakmaya geldiğinde yastığın altına birşeyler koydu. Annesi görmezlikten geldi. Fiko'ya kol kanat gerekcek birtek annesi kalmıştı. Fiko kalkmadığında üzüne çıkar, onu bacaklarının arasına sıkıştırır, gıdıklardı. Fiko, çok gıdıklanırdı, çok gülerdi. Annesi uyarmaya gittiğinde odasında yoktu. Fiko, dayısıyla birlikte Bosna'ya savaşmaya gittiğini ve kendisini affetmesini bildiren bir zarf bıraktı.

ELEŖTİRİ

Kitabın sosyolojik ve siyasi açıdan incelendiğinde ortaya çıkan sonuç:

Ayşe Kulin, son romanı "Sevdalinka"da, kahramanı Bosnalı bir kadın gazeteci olan Nimeta'nın yaşam serüveninden yola çıkarak Saraybosna trajedisini anlatıyor.

Bosna'daki soykırımın çağlar boyu küllenmeyecek acıları, bir romana sığmayacak kadar derin izler taşıyor. İnsanlığın yüzkarası savaşlar salt tarihçilere malzeme olmadı, nice yazar ve şairin "klasikler"ine kaynaklık yaptı. Sinemanın başyapıtları etten siperlerde son bulmuş genç bedenlerin öykülerinden türetildi. Savaş yıllarına gönderme yapan filmler daima ilgi çekti.

Bu yılki Oscar ödölünün Nazi toplama kampındaki bir babanın çocuğunu kurtarma çabasını anlatan "Hayat Güzeldir"e verilmesi de özel bir anlam taşıyor. Batı dünyası, belki bu şekilde "günah çıkarıyor" olsa da savaşın kötülüklerini anlatmak için 50 yıl önceki olayları anımsatmaya gerek yok.

Kosova'daki soykırım "kurgu" gerektirmeyecek ölçüde gerçek. Üstelik sanatsal kaygı duymaya da gerek yok. Her gün televizyonlara getirilen görüntüler son derece "insani" ve içler acısı... NATO sözde "etnik temizliği" önleyecekti! Bir aya yaklaşan hava saldırıları sonucunda yine başa dönüldüğü gözleniyor. Rusya'nın devreye

girmesiyle diplomatik trafik hızlandı. O arada yurdundan olan Arnavutların sayısı 1 milyonu aştı. Kosova'da kalanlar 500 bin kişinin altına inmiş. Miloşeviç'in istediği oluyor. NATO'nun karadan müdahaleyi düşünmediğini baştan ilan ederek Sırp yönetimine verdiği cesaret, Kosova'nın Müslüman halkını perişan etti. Zavallı sığınmacıları NATO'nun "panik atağı" da vurmaya başladı. Kazayla vurulan bu insanların, "Müttefikler gelmese Miloşeviç bizi zaten yok etmeye kararlıydı" sözleri de çaresizliğin ifadesidir.

Bosna'nın anıları bu kadar canlıyken Kosovalılar da aynı kadere nasıl mahkum edilebiliyor?

NATO, bir milyonu aşkın Arnavut'un sürgününe hazır olmadıklarını belirtse de, Miloşeviç'in "büyük Sırbistan" planı on yıldır biliniyordu ve üç yıl kuşatma altında tarihin en acımasız yıkımına uğrayan Saraybosna'da yaşananlar Yugoslavya iç savaşının Balkanlar'ı da tehdit edeceğini gösteriyordu.

Sevdalinka'nın gazeteci kahramanı Nimeta, Kosova Şavaşı'nın 600'üncü yıl kutlamalarında Priştina çevresinde toplanan 1 milyon Sırp'a "Sizi kimse bir daha yenemeyecek" diye seslenen Miloşeviç'in intikamcı duygularının aynı zamanda savaş çılgılığı olduğunu anladiğında, milliyetçiliğin ateşi Balkanlar'ı sarmıştı. Sonrası malum. Kan, gözyaşı... Parçalanmış aileler ve doğduğu toprakları belki de hiçbir zaman göremeyecek çocuklar.

SONUÇ

Roman; Bosna'da yaşanan ve yakın geçmişime damgasını burmuş olan bir savaşın izlerini nasıl insanların yüreklerinde ve yaşantılarında barındırabildiklerini anlatmakta. Bu kadar zulüm ve cefa içerisinde insanlar hala sevgi denen şeyi kaybetmemiş ve her ne olursa olsun birbirlerine olan desteği çekmemişlerdi. Fakat bazı karakterlerin içinde bulunduğu durumları ve doğru ile gerçeği ayırt etme zamanları geç oluyordu. Örneğin Nimeta kocasını aldattıktan sonra asıl onu ne kadar çok sevdiğini anlamıştı. Stefan'da aynı şekilde birçok kez sevgisi konusunda bocalamaya düşmüş bir insandı.

Roman'ın asıl amacı o yıllardaki siyasi ve sosyal alandaki karışıklıkları anlatmakve Bosna dramını insanların daha iyi anlayabilmesi için bir roman tarzında okuyucuya sunmaktır. Bunu da çok iyi başardığına şüphe yok. Çünkü insanımız sadece tarihi bir olayı anlatan bir romanı okumaktan ise içinde kendi duygu yoğunluklarını bulabilecekleri bir romanı okumayı tercih edeceklerdir. Roman amacına ulaşmış gibi görünse de o yılların acılarını insanların hala içlerinde hissettikleri tartışılmaz bir gerçektir. Roman'daki kahramanlar devrin ileri gelenler olmasına rağmen acıları ve o kötü günleri en başta yaşayanlardandır.

Üst düzey yöneticiler ve casusluk konularının işlendiği roman okuyucuyu sürekli farklı yönlerle çekiyor ve farklı karakterlerle

süslenmesi roman'a ayrı bir hava katmıştır. Okuyucuların roman'dan zevk aldıklarına eminim.

TEŞEKKÜR

Bu tür bir projeyi hazırlayıp yeni bir konu üzerinde yeni bilgiler edinmemizi sağlayan ve bugüne kadar bize yardımlarını ve şevkatini esirgemeyen değerli Bölüm Başkanımız "Bülent Yorulmaz"a teşekkürlerimi sunarım...

Saygılarımla
Hanife Artuç

KAYNAKLAR

- 1- <http://www.goggle.com>
- 2- <http://www.altavista.com/aysekulin.html>
- 3- <http://www.yahoo.com/sevdalinka.page54/html>
- 4- <http://www.odtu.edu.tr>
- 5- <http://www.antoloji.com>
- 6- <http://www.deppo.com/shop/book.phtml>
- 7- Robert College Web Page
(<http://www.robcol.k12.tr/clubs/braille/listofbooksrecorded.html>)